

Köszöntő a *Kétely felfüggesztése* című időszaki kiállítás megnyitóján

Tisztelt Megjelentek!

Előre bocsátom, hogy nem tisztem megnyitni a mai tárlatot, munkatásaimmal egyeztetve rövid köszöntőt mondok a megjelenteknek. Azonban néhány gondolatot szeretnék megosztani Önökkel, melyek megfogalmazására nyilvánvaló módon a mögöttem lévő több, mint három évtizedes magyarországi múzeumi tevékenység tapasztalatai éppúgy ösztönöznek, mint az intézményvezetőként töltött évtized, vagy az új épületünk megnyitása óta eltelt időszak. A ma megnyíló kortárs művészekkel közösen megvalósított kiállítás egy újabb állomása annak a folyamatnak, amellyel összefüggésben a világ néprajzi, antropológiai múzeumai s persze a budapesti Néprajzi Múzeum is, az utóbbi időkben jelentős változásokon mentek keresztül. Nem ismeretlen jelenség, hogy széleskörű kritika ért számos intézményt. A kritika hatására a néprajzi-etnológiai-antropológiai múzeumok politikai és identitásviták terepeivé váltak. Számos intézmény vizsgálta fölül saját múltját, korábbi gyűjteményi, kiállítási és közönségkapcsolati stratégiáját, alakította át küldetésnyilatkozatát, programstruktúráját. Az útkeresés okai sokrétűek, irányai nem választhatók el az egyes országok történelmétől, etnikai összetételétől, nemzet- és kulturpolitikájától, de ugyanúgy hatással vannak rájuk a globális társadalmi változások és a múzeumi világ új módszertani megközelítései is.

A múzeumok változásával párhuzamosan a művészet folyamatosan a saját lényegét keresi; újabb és újabb felfedezéseket tesz, és ezeket az új felfedezéseket kell a megvalósuló projekteken – kiállításokon értékelnünk. Az új megközelítések megítélésem szerint alapvetően összehasonlíthatóak azzal a folyamattal, ahogyan a tudomány fölfedezi a világot. Az internet belépésével s jelenünkben a mesterséges intelligencia szerepének formálódásával némileg korlátozódott azoknak a szerepe, akik a művészi intézményrendszer döntéshozói szintjein működnek. Jelenünkben mindenki primer módon hozzáfér olyan tartalmakhoz amilyenre igénye van. A kanonikus gondolkodás lényegében elvesztette a társadalmi közegét. A művészeti és múzeumi intézményrendszer bajba került. A reagálni képes intézmények elkezdtek valamit nyújtani a közönségnek, inkluzívabban viselkedni, ezzel akarták intenzívebbé tenni a múzeumi élményt. Számos szereplő fölismerete, hogy a kortárs kultúra igényeire, megszokásaira és kódjaira kell érzékenynek lenni. Az értelmezői közösségek fellazulásával az elméleti háttér is nehezebben megközelíthető lett. Napjainkban kevés a közös hivatkozási pont, amihez kapcsolódva együtt meg tudnánk alkotni egy fogalmi keretet. Pedig elengedhetetlenül szükség

van elméleti keretekre ahhoz, hogy beszélgetni tudjunk, különben tényleg csak elbeszélünk egymás mellett. A műalkotáshoz való viszony közösségi, az esztétikai választásaink egyúttal közösséget is kijelölnek számunkra. Hiszen amikor esztétikai ítéletet alkotok, azon keresztül a saját identitásomat is definiálom. Az elmúlt néhány évtizedben a néprajzi múzeumok újrafogalmazták magukat. Az alapkérdés, ami fölmerült a nemzetközi szcénában, éppen az volt, hogy mi a néprajzi múzeum? A budapesti Néprajzi Múzeum 2024. májusában megnyíló új állandó gyűjteményi kiállítási koncepciójának is gyakorlatilag ez az identitáskérdés az alapja. Az új gyűjtés a közösséggel, mint társkurátorral való együttműködést is jelenti. A participáció és a diszkurzivitás kutatási tendenciaként jelentkezik a korszerű néprajzi múzeumi kiállítási programokban.

A befogadáscentrikus szempont erősödése ígéretes irány a múzeumok számára is. A mű mindig kommunikál, mert mindig közönség számára készül, így a mű kommunikatív helyzetben fogalmaz meg értékállítást – azt, hogy érdemes az időből öt percet, vagy akár négy órát is ennek szentelni. Minden művészet magában hordja a saját programját és kódját is. Ezek lehetnek formai vagy politikai értékek egyaránt. Fontos, hogy a múzeum és a művészet olyan dolgokról kommunikáljon, ami meghatározza a mindennapi életünket. A művészeti alkotásokkal, múzeumi projektekkel való kapcsolatban nem kell félni a személyességtől, hiszen az kínál esélyt a hitelességre. A kurátor lehet olyan szereplő, aki közvetíti a művész élményét a múzeumi kiállításon keresztül. A múzeumi tárgyak és gyűjtemények nem önmagukban alkotóelemei a tudományos diskurzusnak, hanem egész létrehozási és felhasználási mechanizmusukkal, a felfedezéssel, az azonosítással és a tárgyközi kapcsolatok megállapításával, kidolgozásával. Mindez szükségszerűen átalakítja a néprajzi múzeumi tevékenységet és a gyűjteményekről való tudományos diskurzust is. A néprajzi múzeumok számára alapfeladatként jelentkezhethet a jelenkori kortárs konfliktusok problémái mellett, a mindennapi élet esztétikumáig, vagy a szimbólumok és a kommunikációs jelenségek komplex világáig számos érzékenynek ítélnélhető tematika. Tevékenységükben a néprajzi múzeumok más és más intenzitással kombinálják az objektív tudás és a szubjektív tapasztalat tartalmi és formai szegmenseit. A fentiek fényében óriási a felelőssége a szférában tevékenykedőknek, mert a néprajzi múzeum nyilvánvalóan jelentésteremtő térként működik.

Örülök, hogy újra kiváló partnerekkel dolgozhattunk együtt a ma megnyíló kiállításon!

Köszönöm, hogy eljöttetek a megnyitóra!